

Dr. Luther Márton

KIS KÁTÉJA

Dr. Luther Márton

KIS KÁTÉJA

Luther Kiadó ▪ Budapest, 2010

KILENCEDIK KIADÁS

Doktor Luther Márton
a Kis kátét
1529-ben írta az igehirdetők
és a családok számára

Ezt a fordítást a Konkordiakönyv (= az evangélikus egyház hitvallási iratainak gyűjteménye) német és latin szövege alapján az 1929. évi magyar emlékkiadás figyelembevételével készítette és magyarázatokkal ellátta Pröhle Károly teológiai tanár.

A Magyarországi Evangélikus Egyház püspökei ezt a fordítást XI/1953. sz. közös határozatukkal hivatalosnak elfogadták, és általánosan kötelező használatát elrendelték. A bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat által 1990-ben elkészített új fordítású Biblia, az Apostoli hitvallás és a Miatyánk az ökumenikus fordítások szövegeit követik.

A borító az Evangélikus Országos Könyvtár R 183-as jelzetű *Concordia*. Lipsae, 1580 kiadványának, a Kis káté úrvacsoráról szóló részét illusztráló metszet felhasználásával készült.

ENCHIRIDON

DOKTOR LUTHER MÁRTON

KIS KÁTÉJA

az egyszerű gyülekezeti lelkészek és igehirdetők
számára¹

Doktor Luther Márton előszavából:

Luther Márton minden hűséges, derék gyülekezeti lelkésznek és igehirdetőnek: kegyelem, irgalom és békesség a Jézus Krisztusban, a mi Urunkban!

Ennek a káténak vagy keresztyén tanításnak ilyen rövid, világos és egyszerű alakban való megírására az a siralmas helyzet kényszerített és ösztönzött, amelyet nemrégén mint egyházláto-

¹ Enchiridon=kis kézikönyv, zsebkönyv. Az egyház tanítói munkájának Isten rendje szerint párhuzamosan kell folynia a gyülekezetben és a családban. Mt 28,20; ApCsel 20,20; Ef 6,4. Ennek megfelelően Luther a Kis kátét a lelkészeknek ajánlja, hogy azt egyrészt maguk használják gyülekezeti munkájukban, másrészt a családfőket is buzdítsák annak használatára. Ezért említi Luther a könyv címében a lelkészeket, az egyes kátérészek címében pedig a családfőket.

gató tapasztaltam. Istenem! Mennyi nyomorúságot láttam: az egyszerű ember, különösen faluhelyen, semmit sem tud a keresztyén tanításból, és sajnos sok lelkész is nagyon készületlen és alkalmatlan a tanításra. És ezeket hívják keresztyéneknek, ezek vannak megkeresztelve, és élnek a szentségekkel, pedig sem a Miatyánkot, sem a Hiszekegyet, sem a Tízparancsolatot nem tudják! Ahova meg most eljutott az evangélium, ott mégis remekül megtanulták, hogyan lehet minden szabadsággal mesterien visszaélni. Ó ti, püspökök! Hogyan feleltetek majd Krisztusnak azért, hogy a népet ilyen gyalázatosan elhanyagoltátok, és egyetlen pillanatig sem teljesítettétek hivatásotokat. Rátok ne szakadjon minden szerencsétlenség! Eltiltjátok az Úrvacsora egyik színét, és szigorúan végrehajtatok emberi törvényeiteket, de közben nem törődtek azzal, hogy tudják-e a Miatyánkot, a Hiszekegyet, a Tízparancsolatot vagy csak valamit is Isten igéjéből. Jaj, örökre jaj nektek!

Istenre kérlek azért mindnyájatokat, kedves uraim és testvéreim, akik gyülekezeti lelkészek és igehirdetők vagytok, töltsétek be hivatásoto-

kat teljes szívvel, könyörüljete a gondotokra bízott népen, és segítsetek nekünk a népet megtanítani a kátéra. Akik maguktól nem tudnak jobbat, vegyék elő ezt a könyvet és szöveget, és adják azt szóról szóra a nép elé ilyenképpen².

ELŐSZÖR: Tartózkodjék és óvakodjék az igehirdető mindenekelőtt attól, hogy a Tízparancsolat, a Miatyánk, a Hiszekegy, a szentségek stb. szövegét és formáját változtatgassa, hanem

² A következőkben Luther a kátétanítás három fokozatát írja le: (1) A Tízparancsolat, a Hiszekegy, a Miatyánk és a szentségek szerzetési igéinek szó szerinti tanulása. (2) A Kis káté magyarázatainak szó szerinti megtanulása. (3) A magyarázat kiszélesítése az életre való alkalmazással a Nagy káté eljárása szerint. Luther az első fokozatnál sem gondolt magyarázat és értelem nélküli magolásra, ahogyan szavait később sokan félreértették. A szemléletes kátétanítás felé maga Luther tett jelentős lépéseket azzal, hogy Kis kátéját először falra függeszthető táblák formájában, azután pedig Lucas Cranach szemléltető képeivel adta ki, és azzal is, hogy sürgeti a Bibliából és az életből vett szemléltető példák használatát. Nagy kátéjával is ehhez nyújt segítséget. A kátétanítás módszerét ma ebben a Luther-mutatta irányban kell továbbfejlesztenünk.

válasszon magának egy bizonyos formát, maradjon meg amellelt, és azt használja évről évre. A fiatalságot és az egyszerű népet ugyanis egyetlen rögzített szöveg és forma szerint kell tanítani, mert könnyen megzavarodik, ha ma így, egy év múlva meg amúgy tanítjuk, mintha valamit helyre akarnánk igazítani, és ezzel kárba vész minden munkánk és fáradozásunk.

Tudták ezt az atyák is, akik egyféleképpen használták a Miatyánkot, a Hiszekegyet, a Tízparancsolatot. Ezért mi is úgy tanítsuk ezekre a fiatalságot és az egyszerű népet, hogy egyetlen szótagon se változtassunk, és ne tanítsunk és emlékeztessünk egyik évben így, a másikban amúgy. Válassz hát magadnak olyan formát, amelyet akarsz, de amellelt maradj meg mindvégig. Ha pedig tudós és értelmes emberek előtt beszélsz, akkor ám mutasd meg tudományodat, cifrázd és csúrd-csávard a kátérészeket olyan mesterien, ahogyan csak tudod. De a fiatalságnál maradj meg egy bizonyos állandó forma és mód mellette. Tanítsd őket először ezekre a kátérészekre: a Tízparancsolatra, a Hiszekegyre, a Miatyánkra stb. a szö-

veg szerint szóról szóra, hogy azt ők is utánad tudják mondani, és megtanulják könyv nélkül.

Akik pedig nem akarják megtanulni, azoknak meg kell mondani, hogy megtagadják Krisztust, és nem is keresztyének. Az ilyenek nem bocsáthatók a szentséghez, nem lehetnek keresztszülők, nem élhetnek a keresztyén szabadság adta jogokkal, hanem inkább vissza kell őket küldeni a pápához és szolgálóihoz, sőt magához az ördöghöz.

Mert bár senkit nem lehet és nem is szabad a hitre kényszeríteni, mégis arra kell nevelni és szorítani a népet, hogy tudják, mi a rend azoknál, akiknél lakik, dolgozik és él. Mert aki valamely városban lakik, annak legyen az igazhitű vagy szíve belsejében gonosz és gazember – mégis ismernie kell, és meg kell tartania a város törvényes rendjét, amelyet ő is élvez.

MÁSODSZOR: Ha már jól tudják a szöveget, tanítsd meg őket annak értelmezésére is, hogy tudják, mit jelent az. Használd ennek a könyvnek a szövegét, vagy valamely más rövid szöveget, ami neked is tetszik, és maradj meg annál, ne változtass egyetlen szótagot se, mint ahogyan azt az alapszövegről mondtuk. És szánj rá időt!

Mert nem kell minden cikket egyszerre megtanítani, hanem egyiket a másik után. Ha már jól értik az első parancsolatot, csak akkor vedd elő a másodikat, és így tovább. Mert különben annyi zúdul rájuk egyszerre, hogy egyiket sem jegyzik meg jól.

HARMADSZOR: Ha már megtanítottad őket erre a rövid kátéra, akkor vedd elő a Nagy kátét, és adj nekik bővebb és teljesebb magyarázatot. Fejtsd ki egyenként a parancsolatokat, kéréseket, kátérészeket a bennük foglalt cselekedetekkel, haszonnal és előnyökkel, veszélyekkel és károkkal együtt, ahogyan azt bőségesen megtalálod az erről írt nagyszámú könyvecskében. Különösen pedig azzal a parancsolattal és kátérésszel foglalkozzál legtöbbet, amely ellen legtöbbet vét a te néped. Így például fejtegesd meggyőzően a lopásról szóló hetedik parancsolatot a kereskedőknek és iparosoknak, sőt a gazdáknak és cselédeknek is, mert az ilyenféle embereknél nagyon elterjedt a hűtlenség és lopás minden fajtája. Ugyanígy: a negyedik parancsolatot a gyermekek és a köznép előtt kell fejtegetned, hogy csendesek, hűségesek, engedelmesek, békések legyenek.

nek, és a Szentírásból mindig sok példát kell idézned arra, hogy az ilyen embereket Isten megbüntette vagy megáldotta. Ezzel kapcsolatban külön is buzdítsd a felsőbbiséget és a szülőket, hogy jól kormányozzanak és iskoláztassák a gyermekeket. Figyelmeztessd őket arra, hogy kötelességük ezt tenni, és hogy milyen átkos bünt követnek el, ha ezt nem teszik. Mert ezzel mint Isten és emberek veszedelmes ellenségei megdöntik és feldúlják Isten országát, a világi birodalmat. Sőt tárd fel előttük részletesen, milyen borzasztó kárt okoznak, ha nem segítenek gyermekeket nevelni gyülekezeti lelkészekké, igehirdetőkké, világi vezetőkké stb., és hogy Isten ezért őket rettenetesen megbünteti.

VÉGÜL: Mivel már vége a pápa zsarnokságának, nem akarnak az emberek a szentséghez járulni, és megvetik azt. Ösztökélésre van itt szükség, de mégis úgy, hogy senkit se kényszerítsünk a hitre vagy a szentséghez, ne is szabjunk törvényt, időt vagy helyet, hanem úgy prédikáljunk, hogy parancsunk nélkül maguktól igyekezzenek, és szinte kényszerítsenek minket, gyülekezeti lelkészeket arra, hogy a szentségeket kiszolgáltassuk.

Ezt úgy érzük el, ha azt mondjuk: aki évenként legalább úgy négyszer nem keresi és nem kívánja a szentséget, annál attól kell tartani, hogy megveti a szentséget, és nem keresztyén, mert nem keresztyén az, aki nem hiszi és nem hallgatja az evangéliumot. Hiszen Krisztus nem azt mondta: „Ezt hagyjátok el”, vagy: „Ezt vessétek meg”, hanem: „Ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok” stb., ő azt akarja, hogy ezt valóban megcselekedjük, és semmiképpen sem azt, hogy elhagyjuk vagy megvessük. Ő azt mondja: „Ezt cselekedjétek”.

Ha pedig valaki nem becsüli nagyra ezt a szentséget, ez annak a jele, hogy nincs bűne, tisztisága, ördöge, világa, halála, veszedelme, pokla, azaz, hogy ezek közül egyet sem hisz, pedig feje búbjáig bennük él, és kétszeresen az ördögé. Viszont nem is kell neki kegyelem, élet, paradicsom, mennyország, Isten vagy bármiféle jó. Mert ha hinné, hogy ennyi gonoszság van benne, és ennyi jóra szorul, akkor nem hanyagolná el ezt a szentséget, amelyben ezekkel a bajokkal szemben segítséget és sok jót nyerünk. Nem is kellene az ilyen embert törvénnyel kényszeríteni a szentséghez, hanem magától jönne futva és léleksza-

kadva, magát kényszerítené, téged meg sürgetne, hogy add neki a szentséget.

Ebben tehát nem szabad törvényt szabnod, ahogyan azt a pápa teszi, hanem csak magyarázd meg jól azt a hasznot és kárt, bajt és előnyt, veszedelmet és üdvösséget, amely ezzel a szentséggel jár, akkor majd eljönnek maguktól, kényszerítéssel nélkül is. Ha pedig nem jönnek, hagyd őket, és mondd meg nekik, hogy ők az ördögé, mert nem látják, és nem érzik nagy nyomorúságukat, és nem kívánják Isten kegyelmes segítségét. Ha azonban nem törődsz az ilyesmivel, vagy törvénné és méreggá teszed azt, akkor a te vétkezed, ha megvetik a szentséget. Hogyne lennének lusták, ha te alszol és hallgatsz!³

Azért hát vigyázzatok, ti gyülekezeti lelkészek és igehirdetők! A mi szolgálatunk most egészen mássá lett, mint a pápa alatt volt. Komollyá és

³ Luther félreérthetetlenül elmarasztalja nemcsak saját korának keresztyénségét, hanem a mait is azért, mert hitetlenségből elhanyagolja és megveti az oltári szentséget. Az egyház életkérdése, hogy a lelkészek gyakorolják és sürgősen végrehajtsák a személyes intést, úgy ahogyan azt Luther itt az igehirdetők kötelességévé teszi.

üdvösségessé lett, azért jár sok gonddal és munkával, veszéllyel és tusakodással, s ráadásul kevés jutalommal és hálával ezen a világon. De Krisztus maga akar jutalmunk lenni, ha hűségesen munkálkodunk. Erre segítsen minket minden kegyelem Atyja. Övé legyen a dicséret és a hálaadás örökké, Krisztus Urunk által. Ámen.

A TÍZPARANCSOLAT

Ilyen egyszerűen tanítsa reá a családfő
házanépét!

A TÍZPARANCSOLAT BEVEZETÉSE

- Én vagyok az Úr, a te Istened!

A Tízparancsolat bevezetése nem parancsolat, hanem „ígéret, minden ígéret forrása, minden vallás és bölcsesség kezdete, Krisztus ígését magában foglaló evangélium” (Luther: W 30 II. 358), mely akkor valósult meg, amikor Isten Jézus Krisztus Urunkban eljött hozzánk, és teljes értelemben a mi Istenünké lett. (Mt 1,23). Ezen a bevezetésen, mint Isten szeretetének megnyilatkozásán épül Isten követelése: a Tízparancsolat. 1Jn 4,19.

AZ ELSŐ PARANCSOLAT

- Ne legyen más istened!

Mit jelent ez? – Felelet:

Mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és benne bízunk.

Ez a parancsolat nemcsak az első, hanem a fő parancsolat is. Ezért minden parancsolat magyarázatának az a főmondata: „Istent félnünk és szeretnünk kell”. Ebből következik a parancsolatok betöltése, mert aki Istent féli és szereti, az megtartja parancsolatait. – 2Móz 32; 5Móz 6,5; Mt 4,10; 1Jn 5,3.

A MÁSODIK PARANCSOLAT

- Ne vedd hiába Istened nevét!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy nevével ne átkozódjunk, ne esküdözzünk, ne igézzünk, ne hazudjunk, se ne csaljunk, hanem nevét min-

den bajban segítségül hívjuk, imádjuk, és hálaadással dicsőítsük.

Ne vedd hiába Isten nevét – azt jelenti: ne használd feleslegesen és rosszra. Lásd a Miatyánk első kérését is. – Mt 5,33–37 – Zsolt 50,15; Mt 7,21.

A HARMADIK PARANCSOLAT

- Szenteld meg az ünnepnapot!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy igéjét és az igehirdetést meg ne vessük, hanem szentnek tartjuk, örömet hallgassuk és tanuljuk.

Isten rendje szerint a munka napjai után hetenként pihenőnapot kell tartanunk. Az ünnepnapot azonban nem munkaszünettel, hanem úgy szenteljük meg, „hogy időt s alkalmat keresünk istentiszteletre, vagyis arra, hogy összegyülekezzünk, Isten igéjét hallgassuk, róla elmélkedjünk, s azután Istent magasztaljuk, neki énekeljünk, s imádkozzunk”. (Luther: Nagy káté: B 581:18=N 30–31). – Mt 4,4; Zsid 10,25; Kol 3,16; Lk 11,28; Jak 1,22.

A NEGYEDIK PARANCSOLAT

- Tisztelt atyádat és anyádat!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten félnünk és szeretnünk kell, hogy szüleinket és előljáróinkat meg ne vessük, és meg ne haragítsuk, hanem tiszteljük, becsüljük, és szeressük őket, nekik szolgáljunk, és engedelmeskedjünk.

Isten csak a szülőket és az előljárókat különbözteti meg azzal, hogy irántuk nemcsak szeretetet, hanem tiszteletet is parancsol, mert ők Isten helyettesei: Isten rajtuk keresztül kormányoz, és gondoz minket. Viszont nekik is gondolniuk kell arra, hogy Isten az ő tisztségükbe „atyákat és nem zsarnokokat akar ültetni, nem is azért ad nekik tiszteletet, vagyis hatalmat és rendelkezési jogot, hogy imádtassák magukat, hanem hogy meggondolják, hogy ők maguk is Istennek tartoznak engedelmességgel, és hogy mindennek előtt szívesen és hűséggel teljesítsék hivatásukat.” (Luther: Nagy káté: B 587: 7kk, 603: 18kk=N 34; 46.) – Lk 2,51; Mt 22,21; Róm 13,1–2; Zsid 13,17; ApCsel 5,29.

AZ ÖTÖDIK PARANCSOLAT

- Ne ölj!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunk testét, s életét ne bántsuk, és ne ártsunk neki, hanem őt minden testi bajban és életveszélyben segítsük, és támogassuk.

Az ötödik parancsolat az életet védi, és segítõ szeretetre kötelez; viszont „nem vonatkozik sem Istenre, sem a felsõbbségre, nem is vonja meg azt a hatalmukat, hogy öljenek. Mert Isten a gonosztevõk megbüntetésének jogát a felsõbbségre ruházta.” (Luther: Nagy ká-té B 606: 1kk=N 48.) – Mt 5,21–26.43–48; 1Jn 3,15.

A HATODIK PARANCSOLAT

- Ne paráználkodj!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy tiszták és szemérmesek legyünk szavainkban és cselekedede-

teinkben, és hogy hitvestársát mindenki szeresse és megbecsülje.

A hatodik parancsolat a házasságot és a családot védi, és testi-lelki tisztaságra kötelez. – 1Móz 1,27–28; 2,18–25; Mt 5,27–32; 19,3–9; 1Kor 7,1–17; Ef 5,22–33.

A HETEDIK PARANCSOLAT

- Ne lopj!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátnk pénzét és javait el ne vegyük, se hamis áruval vagy ravaszkodással meg ne szerezzük, hanem segítsünk neki javait megtartani, és keresetét javítani.

A hetedik parancsolat embertársaink javait és a közvagyonot védi, és becsületes munkára kötelez. A többségnek azonban még külön feladata is van: kötelessége, hogy törvényes rendelkezésekkel büntesse azokat, akik hamis áruval, uzsorával vagy egyéb ravaszkodással szereznek vagyont: „A nyílt kizsákmányolás és rablás örületének korlátok közé szorításához

olyan felsőbbtség kell, amelynek van szeme és bátorsága ahhoz, hogy rendet teremtsen és tartson mindenmű foglalkozásban és kereskedelemben, hogy ne lehessen agyonterhelni s nyomorgatni a szegény népet, és viszont ilyesmiben maguk se legyenek mások bűntársai.” (Luther: Nagy káté: B 623: 20kk = N 60–61.) – 1Móz 1,28b; 2,15; 3,17–19; Ef 4,28; 2Thessz 3,10; 1Tim 6,6–10; ApCsel 20,33–35; Mk 10,24–25.

A NYOLCADIK PARANC SOLAT

- Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonytságot!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunkat hazugságba ne keverjük, el ne áruljuk, háta mögött meg ne szóljuk, se rossz hírért ne költjük, hanem inkább mentsük, jót mondjunk róla, és mindent javára magyarázzunk.

A nyolcadik parancsolat embertársaink becsületét védi és igazmondásra kötelez. – Mt 5,33–37; Ef 4,25; Jak 4,11; 1Pt 4,8.

A KILENCEDIK PARANCSOLAT

- Ne kívánd felebarátod házát!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunk házára vagy örökségére álnokul ne törekedjünk, sem a jogosság látszatával azokat meg ne szerezzük, hanem segítsük és támogassuk, hogy azokat megtarthassa.

A kilencedik parancsolat a törvényes rendet védi, s a magunkéval való megelégedésre kötelez. – Fil 2,4; 1Tim 6,6–8; Mt 6,19–21.

A TIZEDIK PARANCSOLAT

- Ne kívánd felebarátod feleségét, szolgálóját, szolgálóleányát, barmát vagy bármiféle tulajdonát!

Mit jelent ez? – Felelet:

Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunk feleségét, házanépét vagy barmát tőle el ne idegenítsük, erőszakkal el ne vonjuk, vagy hűt-

lenségre ne csábítsuk, hanem arra intsük őket, hogy nála megmaradjanak, és teljesítsék kötelességüket.

A tizedik parancsolat az emberi közösséget védi, és hűségre s megbízhatóságra kötelez. – 1Móz 39,7–18; Dán 6,1–4; Filem 10–16; 1Tim 5,8.

A TÍZPARANC SOLAT ZÁRÓSZAVA

Mit mond Isten mindezekről a parancsolatokról? – Felelet:

Azt mondja:

Én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok! Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is harmad- és negyedízig, ha gyűlölnék engem. De irgalmasan bánok ezerízig azokkal, akik szeretnek engem, és megtartják parancsolataimat.

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten büntetéssel fenyegeti mindazokat, akik ezeket a parancsolatokat megszegik. Félnünk kell tehát haragjától, és nem szabad ezek ellen a parancsolatok ellen vétkeznünk. Viszont kegyel-

met és minden jót ígér mindazoknak, akik ezeket a parancsolatokat megtartják. Szeretnünk kell tehát őt, és bízunk benne, és szívesen kell cselekednünk parancsolatai szerint.

A HISZEKEGY

Ilyen egyszerűen tanítsa reá a családfő
házanépét!

AZ ELSŐ HITÁGAZAT

A teremtésről

- Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében.

Mit jelent ez? – Felelet:

Hiszem, hogy Isten teremtett engem minden teremtménnyel együtt. Ő adta testemet, lelke-
met, szememet, fületem és minden tagomat, ér-
telmemet és minden érzékemet, és ezeket most
is fenntartja. Ezért ad nekem ruhát és lábbelit,
ételt és italt, házat és gazdagságot, feleséget és
gyermeket, szántóföldet, barmot és mindenféle
jót. Testemet és életemet naponként mindennel
bőven ellátja és táplálja. Megoltalmaz minden
veszedelem ellen. Megvéd és megőriz minden
gonosztól. És mindezt csupán atyai, isteni jóvol-

tából és irgalmasságából cselekszi, és én arra sem érdemes, sem méltó nem vagyok. Mindezért én neki hálával és dicsérettel, szolgálattal és engedelmességgel tartozom. Ez így igaz!

„Ezért”: tehát amit Isten ad, azt nem pazarlásra vagy halmozásra, hanem életünk fenntartására adja. – A felsorolást Luther a maga korának önálló parasztgazdájára nézve írta. Nézzen itt mindenki magára, vegye számba hasonló módon, mije van: élete, egészsége, munkaereje, keresete, otthona, családja stb., és vallja, hogy mindazt Istentől kapta meg nem érdemelt kegyelméből. Lásd a Miatyánk 4. kérését is. – 1Móz 1,2; 32,10; Zsolt 90,1–2; 145,15–16; 1Pt 5,7; Zsolt 92,2.

A MÁSODIK HITÁGAZAT

A megváltásról

- És a Jézus Krisztusban, az ő egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától; szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghalt és eltemették. Alászállt a pokolra, harmadnapon feltámadt a halottak közül, fölment a mennybe,

ott ül a mindenható Atya Isten jobbján; onnan jön el ítélni élőket és holtakat.

Mit jelent ez? – Felelet:

Hiszem, hogy Jézus Krisztus – az Atyától öröktől fogva született valóságos Isten, és a Szűz Máriától született valóságos ember – az én Uram, aki engem, elveszett és megítélt embert megváltott, vagyis minden bűntől, a haláltól és az ördög hatalmából megszabadított, és magáévá tett, nem arannyal, sem ezüsttel, hanem szent és drága vérével, ártatlan szenvedésével és halálával, hogy egészen az övé legyek, az ő országában őalatta éljek, és neki szolgáljak örök igazságban, ártatlanságban és boldogságban, mert ő feltámadott a halálából, él és uralkodik örökké. Ez így igaz!

A második hitágazat magva a legrégebbi és legrövidebb keresztyén hitvallás: Jézus Krisztus az Úr, vagyis ő a Megváltó, „aki az ördögtől Istenhez, halálból életre, bűnből igazságra vitt minket, s megtart azokban. A hitágazat egymást követő mondatai nem is tesznek mást, mint hogy kijelentik és kifejtik, hogy s mint történt ez a megváltás: mit fizetett, mennyit fáradt és vállalt ő azért, hogy megnyerjen, és hatalma alá vegyen

minket”. (Luther: Nagy káté: B 652: 25kk = N 83.) –
Jn 1,14; 3,16; Fil 2,5–11; Lk 19,10; Jn 1,29; 1Pt
1,18–19; 1Jn 1,7; Róm 8,31–34; 1Kor 6,20; Ef 2,8–9;
Zsid 13,8.

A HARMADIK HITÁGAZAT

A megszentelésről

- Hiszek Szentlélekben. Hiszem az egyetemes anyaszentegyházat, a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet. Ámen.

Mit jelent ez? – Felelet:

Hiszem, hogy saját eszemmel és erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem őhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott el engem az evangélium által, ő világosított meg ajándékaival, ő szentelt meg, és tartott meg az igaz hitben; ahogyan a földön élő egész anyaszentegyházat is elhívja, gyűjti, megvilágosítja, megszenteli és Jézus Krisztusnál megtartja az egy igaz hitben. Ebben az anyaszentegyházban ne-

kem minden bűnt bőszéggel megbocsát, az ítélet napján engem és minden holtat feltámaszt, és nekem minden Krisztusban hívővel együtt örök életet ad. Ez így igaz!

A Szentlélek úgy szentel meg, hogy krisztushitet ébreszt bennünk, és beállít a hívők közösségébe: az egyházba, amely viszont nem a tökéletesek, hanem a napenkénti bűnbocsánatból élők gyülekezete. A Szentlélek akkor végzi be megszentelő munkáját, amikor majd megeleveníti az örök életre: Krisztus Urunk örök igazságban, ártatlanságban és boldogságban való szolgálatára. – 1Kor 12,3; Róm 8,14; Gal 4,6; Zsid 3,7; Jn 3,5–8; 6,63; 2Kor 3,6; – ApCsel 2; Ef 2,18–22; 1Pt 2,3–10; 1Kor 12,13; – Ézs 55,7; ApCsel 2,38; 10,43–44; Kol 2,12–13; Mt 26,28; Jn 20,22–23; Lk 6,37; – Ez 37,1–14; Róm 8,11; Fil 1,6; Jel 7,9–17; 22,1–5; – Róm 8,9–26; Lk 11,9–13.

A MIATYÁNK

Ilyen egyszerűen tanítsa reá a családfő a házanépét!

A MEGSZÓLÍTÁS

- Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten ezzel arra biztat minket, hogy higgyük, hogy ő igazán atyánk, mi pedig igazán gyermekei vagyunk, és ezért bátran és teljes bizalommal kérjük őt, mint a gyermekek édesatyjukat.

Jézus azért adja szánkba ezt a megszólítást, hogy merjünk Atyánkat látni a mindenség Urában. – Ézs 63,16; Mt 7,7–11; Róm 8,15; Gal 4,6; 1Pt 1,17.

AZ ELSŐ KÉRÉS

- Szenteltessék meg a te neved!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten neve amúgyis szent, mégis azt kérjük ebben az imádságban, hogy nekünk is szent legyen.

Hogyan történik ez? – Felelet:

Ha Isten igéjét tisztán és igazán tanítják, és mi aszerint szentül élünk Isten gyermekeihez illően. Erre segíts minket, szerető mennyei Atyánk! Aki pedig nem úgy tanít és él, ahogyan Isten igéje tanítja, az megszentelteleníti közöttünk Isten nevét. Ettől őrizd meg minket, mennyei Atyánk!

Azért kell imádkoznunk az első kérést, mert mi keresztyének sokszor szégyent hozunk Isten nevére azazal, hogy nem vagyunk igaz tanúi sem szóban, sem életünkben. – Róm 2,24; 1Pt 2,11–12; Mt 5,16. – Lásd a második parancsolatot is!

A MÁSODIK KÉRÉS

- Jöjjön el a te országod!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten országa eljön magától, kérésünk nélkül is, mégis azt kérjük ebben az imádságban, hogy hozzánk is eljőjön.

Hogyan történik ez? – Felelet:

Ha a mennyei Atya Szentlelkét adja nekünk, hogy kegyelméből higgyünk szent igéjének, és istenesen éljünk itt ideig és ott örökké.

Azért kell imádkoznunk a második kérést, mert mi keresztyének könnyen megfeledekezünk Jézusnak arról a parancsáról és ígéretéről, hogy keressük először Isten országát és annak igazságát, és megadatik nekünk minden. – Mt 6,33; 5,20; 18,3; 25,1–46; Jn 3,3; Ef 5,5; Lk 12,32; – Róm 8,20–23; Jel 22,20.

A HARMADIK KÉRÉS

- Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten jó és kegyelmes akarata meglesz imádságunk nélkül is, mégis azt kérjük ebben az imádságban, hogy bennünk is meglegyen.

Hogyan történik ez? – Felelet:

Ha Isten megtör és meggátol minden gonosz szándékot és akaratot, mely nem engedi Isten nevét megszentelni, és országát hozzánk jönni. Ilyen az ördög, a világ és testünk akarata. Ellenben megerősít, és szilárdan megtart minket ígéjében és a hitben életünk végéig. Ez az ő kegyelmes és jó akarata.

Azért kell imádkoznunk a harmadik kérést, mert mi keresztyének nehezen tesszük magunkévá Istennek azt a jó akaratát, hogy senki el ne vesszen, hanem mindenki üdvözljön, és eljusson az igazság ismeretére. – Lk 9,51–56; 1Tim 2,4–6; Jn 6,38–40; Mt 18,14; 26,42; Gal 1,3–4; Ef 1,5–11.

A NEGYEDIK KÉRÉS

- Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten kérésünk nélkül is ad mindennapi kenyeret, még a gonoszoknak is, mégis kérjük ebben az imádságban, hogy ezt velünk meglátassa, és ezért hálaadással vegyük mindennapi kenyerünket.

Mi a mindennapi kenyér? – Felelet:

Mindaz, ami a test és élet fenntartására és táplálására kell, mint például: étel, ital, ruházat, lábbeli, ház, gazdaság, szántóföld, barom, pénz, anyagi javak, derék házastárs, derék gyermekek, derék háznép, derék és hűséges felsőbbség, jó kormányzat, jó időjárás, béke, egészség, közrend, becsület, jó barátok, megbízható szomszédok és ezekhez hasonlók.

Azért kell imádkoznunk a negyedik kérést, mert nem szoktuk számon tartani azt, hogy mindent Istentől kapunk, és hogy mindent egymás megsegítésére kapunk.
– A felsorolásban itt is foglalja bele mindenki a maga-

ét úgy, ahogyan azt az első hitágazatnál is tesszük. – Jak 1,17; – 1Móz 1,29; 9,3; Mt 6,25–33; Mt 5,42; Róm 12,20; – Mt 4,4; Jn 6,48.

AZ ÖTÖDIK KÉRÉS

- És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek!

Mit jelent ez? – Felelet:

Azt kérjük ebben az imádságban, hogy a mennyei Atya ne nézze bűneinket, és miattuk ne tagadja meg kéréseinket; mert mindabból, amit kérünk, semmire sem vagyunk méltók vagy érdemesek; mégis kérjük, hogy mindezt kegyelemből adja meg nekünk, mert naponta sokat vétkezünk, és bizony csak büntetést érdemlünk. Viszont mi is szívesen megbocsátunk, és jót tesszünk azokkal, akik ellenünk vétkeznek.

Azért kell imádkoznunk az ötödik kérést, mert naponta sokat vétkezünk, és csak az segít rajtunk, hogy megbocsátunk és bűnbocsánatot kapunk. – Zsolt 130,3–4; Mt 6,14–15; 18,15–35; 1Pt 4,8.

A HATODIK KÉRÉS

- És ne vígy minket kísértésbe!

Mit jelent ez? – Felelet:

Isten senkit sem kísért, mégis azt kérjük ebben az imádságban, hogy Isten őrizzen és tartson meg minket, hogy az ördög, a világ és testünk meg ne tévesszen, és ne csaljon minket téves hitbe, kétségbeesésbe vagy más nagy gyalázatba és bűnbe. És még ha ilyesmi meg is kísértene minket, végre felülkerekedjünk, s miénk legyen a győzelem.

Azért kell imádkoznunk a hatodik kérést, mert nehezen állunk meg a hitben: hamar elbizakodunk vagy elcsüggedünk. – 5Móz 13,3; Mt 4,1–11; 26,41; Lk 22,31–32; 1Kor 10,13; 2Thessz 3,3; Zsid 2,18; 4,15; Gal 6,1; 1Pt 4,12–13; Jak 1,1–12; 1Tim 6,9; – 2Tim 2,13.

A HETEDIK KÉRÉS

- De szabadíts meg a gonosztól!

Mit jelent ez? – Felelet:

Mindent összefoglalva azt kérjük ebben az imádságban, hogy a mennyei Atya szabadítson meg a testünket és lelkünket, javainkat és becsületünket fenyegető mindenféle bajtól, és majd ha eljön a halál órája, adjon üdvösséges véget, és vegyen magához kegyelmesen e földi nyomorúságból a mennybe.

Azért kell imádkoznunk a hetedik kérést is, mert mi keresztyének sokszor nem gondolunk arra, hogy majd csak akkor szabadulunk meg minden bajtól és szenvedéstől, bűntől és gonoszástól, ha Isten végleg legyőzi a gonoszt. – 1Jn 3,8; Jn 17,15; 2Thessz 3,3.

A DICSŐÍTÉS

- Mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.

Mit jelent az ámen? – Felelet:

Azt jelenti, hogy legyek bizonyos abban, hogy a mennyei Atya ezeket a kéréseket szívesen fogadja és meghallgatja, mert ő maga parancsolta, hogy így imádkozzunk, és megígérte, hogy meghallgat minket. Ámen, Ámen azt jelenti: Igen, igen, úgy legyen!

A dicsőítésre és az ámenre nem Istennek, hanem nekünk van szükségünk, mert nehezen hisszük, hogy Isten csakugyan meghallgat minket, és hogy van hatalma kéréseink teljesítésére. – 1Krón 29,11–13; Mt 8,18; Jn 17,4–5; Jel 4,11; 5,12; – Mt 7,7; 21,22; Róm 8,32.

A SZENT KERESZTSÉG SZENTSÉGE

Ilyen egyszerűen tanítsa reá a családfő
házanépét!

ELŐSZÖR

Mi a keresztség? – Felelet:

A keresztség nem egyszerűen víz, hanem Isten parancsolatával elrendelt és Isten igéjével együtt használt víz.

Luther: „A keresztség nem más, mint víz és Isten igéje egymás mellett és együtt.” (N 125 = B 701:37kk.) „A keresztség nem emberi játék, hanem azt Isten maga rendelte, sőt komolyan és szigorúan meghagyta, hogy megkeresztelkedjünk, mert különben nem üdvözülünk.” (N 117 = B 692:5kk.)

Melyik Istennek ez az igéje? – Felelet:

Krisztus Urunk Máté evangéliuma végén ezt mondja: „Menjetek el tehát, tegyetek tanítvány-nyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.”

„Nevében” itt azt jelenti, hogy „nem emberek, hanem maga Isten keresztel, és noha emberi kéz végzi, igazában mégis Isten cselekedete az.” (Luther: Nagy káté: B 692:40kk = N 117.)

MÁSODSZOR

Mit ad, vagy mit használ a keresztség? – Felelet:
Végzi a bűnök bocsánatát, megszabadít a haláltól és az ördögtől, és örök üdvösséget ad mindazoknak, akik hiszik azt, amit Isten ígéje és ígérete mond.

Melyik Istennek ez az ígéje és ígérete? – Felelet:
Krisztus Urunk Márk evangéliumának végén ezt mondja: „Aki hisz, és megkeresztelkedik, üdvözül, aki pedig nem hisz, elkárhozik.”

„Mivel e kettő: a víz és az ige egy keresztség, mindkettőnek: testnek és léleknek is üdvözülnie kell, és örökké élnie; a lélek az ige által, melyben hisz, a test pedig azért, mert egyesült a lélekkel, és a keresztséget is megragadja, ahogyan éppen tudja. Nincs tehát sem testünknek, sem lelkünknek nagyobb kincse a keresztségnél.” (Luther: Nagy káté: B 700:8kk = 123k.)

HARMADSZOR

Hogyan végezhet a víz ilyen nagy dolgokat? – Felelet:

Nem a víz végzi, hanem Isten igéje, amely a vízzel együtt van, és a hit, mely bízik a vízzel egyesített igében. Mert a víz Isten igéje nélkül csak víz, és nem keresztség. Isten igéjével együtt azonban keresztség, vagyis az életnek kegyelemben gazdag vize és a „Szentlélekben való újjászületés fürdője”, ahogyan azt Szent Pál Tituszhoz írt levelének harmadik részében mondja: Isten „az ő irgalmából üdvözített minket újjászüelő és megújító fürdője, a Szentlélek által, akit kitöltött ránk gazdagon Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk által, hogy az ő kegyelméből megigazulva reménységünk szerint részesei legyünk az örök életnek.” Igaz ez a beszéd.

NEGYEDSZER

Mit jelent ez a keresztvízbe merítés? – Felelet:
Azt jelenti, hogy a bennünk lévő régi embernek naponkénti bűnbánattól és megtéréstől vízbe kell

fulladnia, és meghalnia minden bűnével és gonosz kívánságával együtt, és viszont naponként új embernek kell előjönnie és feltámadnia, hogy Isten előtt igazságban és tisztaságban örökké éljen.

Hol van ez megírva? – Felelet:

Szent Pál a Rómabeliekhez írt levelének hatodik részében ezt mondja: „a keresztség által ugyanis eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk.”

Róm. 6,4 – A keresztelés régen többnyire vízbemerítéssel történt: erre utal Luther magyarázata. – A megtérés „valójában nem más, mint a keresztség. Mert mi mást jelenthetne a megtérés, mint komoly támadást az ó ember ellen és új életbe lépést? Ezért ha megtérésben élsz, a keresztségben jársz, amely nemcsak jelzi, hanem munkálja: elkezdi és ösztönzi az új életet; mert benne nyerünk kegyelmet, Szentlelket és erőt az ó ember legyűrésére, hogy előjöjjön és megerősödjék az új.” (Luther: Nagykáté: B 706:2kk = N 128 k.)

ÍGY TANÍTSUK GYÓNNI AZ EGYSZERŰ EMBEREKET!

Mi a gyónás? – Felelet:

A gyónásnak két része van: az egyik az, hogy megvalljuk bűneinket, a másik az, hogy a feloldozást vagy bűnbocsánatot úgy fogadjuk a gyóntatótól, mint Istentől magától, tehát semmiképpen ne kételkedjünk, sőt erősen higgyük, hogy bűneinket ez által Isten is megbocsátotta a mennyben.

Jézus azt a hatalmat adta tanítványainak, hogy nevében megbocsássák vagy megtartsák a bűnöket: „Rájuk lehelt, és így folytatta: »Vegyetek Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, akikéit pedig megtartjátok, azoknak a bűnei megmaradnak.«” Ezt a hatalmat: a kulcsok hatalmát gyakorolja a gyóntató, de nem tetszése szerint, hanem Isten nevében, vagyis ott kell megbocsátania, ahol Isten is megbocsát, és ott kell bűnöket megtartania, ahol Isten is megtartja. Viszont ezért kell tőle a bűnbocsánatot és a dorgálást úgy fogadnunk, mint Istentől magától. – Jn 20,22–23; Mt 16,18–19; 18,18; 2Kor 5,18–21.

Milyen bűnöket kell meggyónnunk?

Isten előtt minden bűnben vétkesnek kell magunkat vallanunk, még azokban is, amelyekről nem tudunk. Ezt tesszük a Miatyánkban is. De a gyóntató előtt csak azokat a bűnöket kell megvallanunk, amelyekről tudunk, és amelyek terhelik lelkünket.

Melyek ezek?

Vizsgáld meg életedet a Tízparancsolat alapján, aszerint amint atya, anya, fiú, leány, gazda, gazdaasszony, cseléd vagy, hogy nem voltál-e engedetlen, hűtlen, rest, nem bántottál-e meg valakit szóval vagy tettel, nem loptál, nem mulasztottál, nem hanyagoltál-e el valamit, és nem okoztál-e kárt valakinek.

Luther a korabeli gazdasági cselédekre és gazdákra szabott példákon mutatja be a gyónás módját. Hasonlóan kell nekünk is számba vennünk, és megvallanunk bűneinket a mi viszonyaink szerint.

Kérlek, foglald össze röviden, hogyan kell gyónni! – Felelet:

Így szólj a gyóntatóhoz:

„Kedves Tisztelendő Uram! Kérem, hallgassa meg gyónásomat, és hirdesse nekem a bűnbocsánatot Isten nevében.”

„*Mondd csak!*”

„Én, szegény bűnös ember Isten előtt minden bűnben vétkesnek vallom magamat, de előtted külön is vallom, hogy szolga, szolgáló stb. vagyok. Sajnos, azonban nem szolgáltam híven gazdáimat, mert ebben és ebben nem teljesítettem parancsaikat, megharagítottam és káromkodásra ingereltem őket, teendőimet elhanyagoltam, és ezzel kárt okoztam. Szavaimban és cselekedeteimben is szemérmetlen voltam, társaimmal veszekedtem, gazdaasszonyom ellen zúgolódtam, és szidalmaztam őket stb. Mindezt bánom, és kegyelemért esedezem; igyekszem megjavulni.”

A gazda és gazdaasszony így szóljon:

„Külön is vallom előtted, hogy gyermekeimet, házam népét, hitvestársamat nem neveltem Isten dicsőítésére. Káromkodtam, durva beszédekkel és cselekedetekkel rossz példát mutattam, szomszédomnak kárt okoztam, rossz hírét költöttem, áron felül adtam el, hamis és rosszul mért árut adtam.” És ehhez hasonlóan vallja meg mindazt, amit Isten parancsolatai és életének rendje ellen vétett.

Aki pedig úgy érzi, hogy ilyen, vagy ennél nagyobb bűnök nem terhelik, az ne töprengjen, ne keressen, és ne találjon ki bűnöket, és ne tegye ezzel a gyónást gyötrelemmé. Mondd el azt az egy-két dolgot, amiről tudsz, például: „Külön is vallom, hogy egyszer káromkodtam. Egyszer illetlen szavakat is használtam, egyszer ezt vagy azt elmulasztottam” stb. Ezzel érd be! Ha pedig egyáltalában semmire sem emlékszel – ami aligha lehetséges –, akkor ne is mondj semmi különöset, hanem fogadd a bűnbocsánatot az általános gyónásra, melyet Isten előtt tész a gyóntató jelenlétében.

Erre ezt mondja a gyóntató:

„Isten legyen hozzád irgalmas, és erősítse meg hitedet! Ámen.”

Azután:

„Hiszed-e, hogy az én bűnbocsánatom az Isten bűnbocsánata?”

Felelet:

„Hiszem, kedves Uram.”

Erre mondja az:

„Legyen neked a te hited szerint. Én pedig Jézus Krisztus Urunk rendeletére megbocsátom bűneidet az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Ámen.

Menj el békével!”

Akinek lelkiismerete pedig nagyon meg van terhelve, vagy bánata és lelki tusakodása van, azt a gyóntatóatya majd más igékkel is bizonyára megtudja vigasztalni, és hitre indítani. Ez csak általános példa gyónásra az egyszerű híveknek.

„Aki átérzi nyomorúságát és ínségét, az bizonyára anynyira megkívánja a gyónást, hogy örömet menekül oda. Akik pedig megvetik, és nem jönnek maguktól, azok tegyenek, amit akarnak. Azt azonban vegyék tudomásul, hogy nem tartjuk őket keresztyéneknek.” (Luther: Nagy káté: B 731:31kk = N 149) – „A gyónásról azt tanítjuk, hogy a személyes feloldozás fenn tartandó.” (Ágost. hitv.: B 66:1k.) – Zsolt 32,1–5; 51; Péld 23,13; Jak 5,16; 1Jn 1,8–9; – Jer 31,33–34; Mk 2,10; Ef 1,7; Kol 2,13; 1Jn 2,12. – A Szentírás, Luther és hitvallási irataink elmarasztalnak minket, mert alig élünk a gyónás ajándékával. Ennek következménye az, hogy sokan magukra maradtan vívódnak bűneikkel és lelki nyomorúságukkal.

AZ OLTÁRISZENTSÉG

Ilyen egyszerűen tanítsa reá a családfő
házanépét!

Mi az oltáriszentség? – Felelet:

Az oltáriszentség Jézus Krisztus Urunk valóságos teste és valóságos vére kenyérben és borban, melyet Krisztus maga azért rendelt, hogy azt mi keresztyének együk és igyuk.

Hol van ez megírva? – Felelet:

Máté, Márk és Lukács szent evangélisták és Szent Pál ezt írják: „A mi Urunk, Jézus Krisztus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, kezébe vette a kenyeret, hálát adott, és megtörte, tanítványainak adta, és ezt mondta: Vegyétek, egyétek, ez az én testem, amely tiérettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképpen miután vacsorált, kezébe vette a poharat is, hálát adott, nekik adta, és ezt mondta: Igyatok ebből mindnyájan, e pohár az új szövetség az én véremben, amely tiérettetek kiontatik

bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek, valameny-
nyiszer isszátok az én emlékezetemre.”

Mt 26,26–28; Mk 14,22–24; Lk 22,19–20; 1Kor
11,23–26. – „Mi ezekhez az igékhez tartjuk magunkat,
és látni szeretnénk azt, aki megleckézteti őt, és meg-
másítja azt, amit ő mondott. Az igaz ugyan, hogyha
eltávolítod az ígét vagy az ige nélkül nézed a szentsé-
get, nem marad semmi a puszta kenyéren és boron
kívül; de ha együtt maradnak, ahogyan helyes és kell,
akkor az valóban Krisztus teste és vére az igéknek
megfelelően. Mert amit Krisztus szája szól és mond, az
úgy is van; ő nem hazudik, és nem csal.” (Luther:
Nagy káté: B 710:13kk = N 133.)

Mit használ az ilyen evés és ivás? – Felelet:

Megmutatják azt ezek az igék: „Érettetek ada-
tott”, és: „Kiontatott bűnök bocsánatára”. Vagyis
ebben a szentségben ez igék által bűnbocsánatot,
életet és üdvösséget nyerünk. Mert ahol bűnboc-
sánat van, ott élet és üdvösség is van.

„Az úrvacsorát joggal mondják lelki eledelnek, mely
táplálja és erősíti az új embert. Mert testünk és vé-
rünk, az ördög és a világ annyira gátol és támad min-
ket, hogy gyakran megfáradunk, s ellankadunk, sőt

nem egyszer meg is botlunk. Ezt a szentséget tehát napenkénti táplálékul s üdülésül kaptuk, hogy hitünk feléledjen, és erősödjék, ne lankadjon meg a harcban, hanem egyre erősebb legyen.” (Luther: Nagy káté: B 712:11kk = N 134.) – Jn 6,48–58; 1Kor 10,15–22.

Hogyan tehet a testi evés és ivás ilyen nagy dolgokat? – Felelet:

Nem az evés és ivás teszi, hanem ezek az igék: „Érettetek adatott”, és „Kiontatott bűnök bocsánatára”. A testi evés és ivás mellett ezek az igék alkotják a szentség fő részét. Aki hisz ezeknek az igéknek, az elnyerte azt, amit ezek hirdetnek és hangoztatnak, ti. a bűnök bocsánatát.

Ki él tehát ezzel a szentséggel méltóan? – Felelet:

A böjtölés és testi készülés szép külső rend, de csak az igazán méltó és jól készült, aki hisz ebben az igében: „Érettetek adatott”, és „Kiontatott bűnök bocsánatára”. Aki pedig nem hisz ezeknek az igéknek, vagy kételkedik bennük, az méltatlan és készületlen. Mert ez a szó „érettetek”, nem követel mást, csak hívő szívet.

„A hitet követeli ő maga is ezzel a szavával: »érettek adatott« és »érettetek kiontatott«. Aki magára veszi ezeket a szavakat, és hiszi, hogy igazak, az elnyerte azt. Ennyiből áll az egész keresztyén készülés a szentség méltó vételére. Csak azok nevezhetők méltatlanoknak, akik magukat nem tudják bűnösöknek.” (Luther: Nagy káté: B 714:31kk; 722:26kk = N 136; 142; – 1Kor 11,26–32; Mt 9,12–13.)

ÍGY TANÍTSA A CSALÁDFŐ HÁZANÉPÉT A REGGELI ÉS ESTI ÁLDÁSRA!

A REGGELI ÁLDÁS

Reggel felkeléskor vess szent keresztet magadra, és mondd:

„Segítsen meg az Atya, Fiú, Szentlélek Isten. Ámen.”

Azután letérdelve vagy állva mondd el a Hízekegyet és a Miatyánkot. Ha akarod, elmondhatod a következő rövid kis imádságot is:

„Hálát adok neked, mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy ma éjjel minden kártól és veszedelemtől megőriztél, és kérek, őrizz meg engem a mai napon is a bűntől és minden gonosztól, hogy minden cselekedetem és egész életem tetszésedre legyen. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet kezedbe ajánlom. Szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.”

Aztán énekelj valami éneket, talán a Tízpa-

rancsolatról, vagy amire az áhítat késztet, és örömmel láss munkához.

AZ ESTI ÁLDÁS

Este lefekvéskor vess szent keresztet magadra, és mondd:

„Segítsen meg az Atya, Fiú, Szentlélek Isten. Ámen.”

Azután letérdelve vagy állva mondd el a Hízszekegyet és a Miatyánkot. Ha akarod, elmondhatod a következő kis imádságot is:

„Hálát adok neked, mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy a mai napon kegyelmesen megőriztél. Kérlek, bocsásd meg minden bűnömet, mert vétkeztem azokkal, és őrizz meg ma éjjel kegyelmesen. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet kezedbe ajánlom. Szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.”

És azután aludj el hamar és békével.

Luther a reggeli és esti imádságot nem közös, hanem egyéni imádságnak szánta az ébredés, illetve elalvás idejére. – A keresztvetés és a térdelés régi keresztyén szokás. Luther nem gondolt megszüntetésükre. Evangélikusok néhol még gyakorolják. Zsolt 92,2–3.

ÍGY TANÍTSA A CSALÁDFŐ HÁZANÉPÉT AZ ASZTALI ÁLDÁSRA ÉS A HÁLAADÁSRA!

AZ ASZTALI ÁLDÁS

A gyermek és a ház népe lépjenek összekulcsolt kézzel és rendesen az asztalhoz, és mondják ezt:

„Mindenki szeme tereád néz, Uram, és te adsz nekik eledelt idejében. Kinyitod kezedet, és jól tartasz minden élőt jókedvvel.”

Luther megjegyzése: A jókedv itt azt jelenti, hogy minden élő annyit kap enni, hogy vidám és jókedvű lesz; mert gond és kapzsiság gátolják az ilyen jókedvet.

Azután a Miatyánkot és a következő imádságot:

„Úristen, mennyei Atyánk! Áldj meg minket és ezeket a te ajándékaidat, melyeket bőkezűségedből magunkhoz veszünk, Jézus Krisztus Urunk által. Ámen.”

A HÁLAADÁS

Étkezés után is hasonlóképpen rendszeren és összekulcsolt kézzel mondják ezt:

„Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökévaló a kegyelme. Eledelt ad minden élőnek: táplálékot ad az állatoknak, a hollófiaknak is, bármit kérnek. Paripák erejében kedve nem telik, férfi izmaiban sem gyönyörködik. De gyönyörködik az Úr az őt félődőkben, a hűségében reménykedőkben.”

Azután a Miatyánkot és a következő imádságot:

„Minden jótéteményedért hálát adunk neked, Úristen és Atyánk a Jézus Krisztus által, aki élsz, és uralkodol örökké. Ámen.”

SZENTÍRÁSI IGÉK HÁZI GYŰJTEMÉNYE

Különféle szent hivatásban és életrendben állók számára, hogy mint külön nekik szóló szentleckék emlékeztessék őket hivatásukra és szolgálatukra

A püspököknek, gyülekezeti lelkészeknek és igehirdetőknek

„Szükséges tehát, hogy a püspök legyen feddhetetlen, egyfeleségű férfi; megfontolt, józan, tisztességes, vendégszerető, tanításra alkalmas; nem részeges, nem kötekedő, hanem megértő és viszálykodást kerülő, nem pénzsóvár; olyan, aki a maga háza népét jól vezeti, gyermekeit engedelmességben és teljes tisztességben neveli. Ne újonnan megtért ember legyen, ragaszkodják a tanítás szerint való igaz beszédhez, hogy az egészséges tanítással inthessen is, meg is győzhesse az ellenmondókat.” A Timóteushoz írt első levél harmadik részében.

Mivel tartoznak a keresztyének lelki tanítóiknak és lelkipásztoraiknak?

„Azt egyétek, igyátok, amit adnak, mert méltó a munkás a maga bérére.” Lukács evangéliuma tizedik részében. – „Így rendelte az Úr is, hogy akik az evangéliumot hirdetik, az evangéliumból éljenek.” Az első korinthusi levél kilencedik részében. – „Akit pedig az igére tanítanak, az minden javából részesítse tanítóját. Ne tévelyegjete: Istent nem lehet megcsúfolni.” A Galatákhoz írt levél hatodik részében. – „A vezetésben bevált presbiterek kétszeres megbecsülést érdemelnek: elsősorban azok, akik az igehirdetésben és a tanításban fáradoznak. Mert azt mondja az Írás: »Nyomtató ökörnek ne kösd be a száját«, és »Méltó a munkás a maga bérére«.” A Timóteushoz írt első levél ötödik részében. – „Kérünk titeket, testvéreink, hogy becsüljétek meg azokat, akik fáradoznak közöttetek, akik előljáróitok az Úrban, és intenek is titeket, és munkájukért nagyon becsüljétek őket. Éljetek egymással békeségben.” A Thesszalonikaiakhoz írt első levél ötödik részében. – „Bízzatok vezetőitekben, és hallgassatok rájuk, mert ők vigyáznak lelketekre

úgy, mint akik erről számot is adnak. Hadd tegyék ezt örömmel és ne sóhajtozva, mert ez nem válnék javatokra.” A Zsidókhöz írt levél tizenharmadik részében.

A világi felsőbbbségről

„Minden lélek engedelmeskedjék a felettes hatalmaknak, mert nincs hatalom mástól, mint Istentől. Aki tehát ellene szegül a hatalomnak, az az Isten rendelkezésének áll ellen; akik pedig ellenállnak, azok ítéletet vonnak magukra. Mert nem ok nélkül viseli a kardot, hiszen ő Isten szolgálja, aki az ő haragját hajtja végre azon, aki a rosszat teszi.” A Rómabeliekhez írt levél tizenharmadik részében.

Mivel tartozunk a világi felsőbbbségnek?

Máté evangéliuma huszonkettedik részében: „Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami az Istené.” – Rómabeliekhez írt levél tizenharmadik részében: „Minden lélek engedelmeskedjék a felettes hatalmaknak... Hiszen adót is azért fizettek, mert ők Isten szolgálói, akik éppen ebben a szolgálatban fáradoznak. Adjátok

meg mindenkinek, amivel tartoztok: akinek az adóval, annak az adót, akinek a vámmal, annak a vámot, akinek a félelemmel, annak a félelmet, akinek pedig tisztelettel: a tiszteletet.” – A Tituszhoz írt levél harmadik részében: „Emlékeztessd őket arra, hogy rendeljék alá magukat a hatóságoknak és a felsőbbbségeknek: engedelmeskedjenek, és legyenek készek minden jó cselekedetre.” – Péter első levele második részében: „Engedelmeskedjete minden emberi rendnek az Úrért, akár a királynak, mint a legfőbb hatalomnak, akár a helytartóknak, mint akiket ő küld a gonosztevők megbüntetésére és a jót cselekvők megdicsérésére.”

A férjeknek

„Ti férfiak, megértően éljete együtt feleségetekkel, mint a gyengébb féllel, adjátok meg nekik a tiszteletet mint örökös társaitoknak is az élet kegyelmében, hogy a ti imádkozásotok ne ütközzék akadályba.” Péter első levele harmadik részében. – „És ne legyetek irántuk mogorvák.” A Kolossébeliekhez írt levél harmadik részében.

A feleségeknek

„Ti asszonyok, engedelmeskedjetek férjeteeknek, ahogyan Sára engedelmeskedett Ábrahámnak, és urának nevezte őt. Az ő leányai lesztek, ha jót tesztek, és ha nem féltek semmiféle fenyegetéstől.” Péter első levele harmadik részében.

A szülőknek

„Ti apák pedig ne ingereljétek gyermekeiteket, hanem neveljétek az Úr tanítása szerint fegyelemmel és intéssel.” Az Efezusiakhoz írt levél hatodik részében.

A gyermekeknek

„Gyermekek! Engedelmeskedjetek szüleiteknek az Úrban, mert ez a helyes. »Tiszteld apádat és anyádat«: ez az első parancsolat, amelyhez ígéret fűződik, mégpedig ez: »hogy jó dolgod legyen, és hosszú életű légy a földön.«” Az Efezusiakhoz írt levél hatodik részében.

A munkavállalóknak

„Félelemmel és rettegéssel engedelmeskedjetek földi uraitoknak, olyan tiszta szívvel, mint a

Krisztusnak. Ne látszatra szolgáljatok, mintha embereknek akarnátok tetszeni, hanem Krisztus szolgálóiként cselekedjétek Isten akaratát: lélek-ből, jóakarattal szolgáljatok, mint az Úrnak és nem mint embereknek; mert tudjátok, hogy ha valaki valami jót tesz, visszakapja az Úrtól, akár szolgál, akár szabad.” Az Efezusiakhoz írt levél hatodik részében.

A munkáltatóknak

„Ugyanígy bánjatok velük, hagyjátok a fenyegetést, mivel tudjátok, hogy él a mennyekben az Úr, aki nem személyválogató.” Az Efezusiakhoz írt levél hatodik részében.

Az egész ifjúságnak

„Ti ifjabbak: engedelmessédjétek az idősebbeknek, egymás iránt pedig valamennyien legyetek alázatosak, mert az Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad. Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején.” Péter első levele ötödik részében.

Az özvegyeknek

„A valóban özvegy és magára maradt asszony pedig Istenben reménykedik, és kitart a könyörgésben és imádkozásban éjjel és nappal. A kicsapongó pedig már életében halott.” A Timóteushoz írt első levél ötödik részében.

Általában mindenkinek

„Minden más parancsolatot ez az ige foglalja össze: »Szeresd felebarátodat, mint magadat.«” A Rómabeliekhez írt levél tizenharmadik részében. – Tartsatok könyörgéseket minden emberért.” A Timóteushoz írt első levél második részében.

*Mindenki a maga dolgát
Jól tanulja, jól végezze, –
És az egész házának dolgát
Felviszi az Úr kegyelme.*

JELMAGYARÁZAT

B = Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche. Göttingen, 1930. (1952²) (= a Konkordia-könyv emlékkiadása).

N = Doktor Luther Márton Nagy kátéja, Budapest, 1944.

TARTALOM

- Doktor Luther Márton előszavából ■ 5
- A Tízparancsolat ■ 15
- A Hiszekegy ■ 25
- A Miatyánk ■ 30
- A szent keresztség szentsége ■ 39
- Így tanítsuk gyónni az egyszerű embereket! ■ 43
- Az oltáriszentség ■ 49
- Így tanítsa a családfő házanépét a reggeli
és esti áldásra! ■ 53
- Így tanítsa a családfő házanépét az asztali
áldásra és a hálaadásra! ■ 56
- Szentírási igék házi gyűjteménye ■ 58
- Jelmagyarázat ■ 65

Magyarországi Evangélikus Egyház
Luther Kiadója, Budapest, 2010
www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó Kendeh-Kirchknopf Péter
Műszaki szerkesztő Galgóczi Andrea
Nyomta és kötötte az ETO-PRINT Kft.
Felelős vezető Magyar Árpádné

ISBN 978-963-7470-86-8